

Afghanistan: utsikter inför 2010

Fråga: Vilka förändringar ser du inom de kommande fem åren?

Svar: Jag har ingen aning. Det finns för många osäkerheter. Om du hade frågat mig för fem år sedan hur Afghanistan skulle se ut idag hade jag haft helt fel och jag räknar inte med att ha rätt denna gång heller.

Barnett Rubin, juni 2006. Politisk forskare och expert på Afghanistan

Text: Tim Foxley

Tim Foxley, forskare och Afghanitananalytiker SIPRI, Swedish Institute for Peace Research. [BLOGG: http://blogs.sipri.org/Afghanistan](http://blogs.sipri.org/Afghanistan)

DET VERKAR SOM OM ALLA ÅR SEDAN 2001 har ansetts vara det kritiska året för Afghanistan – ett vändpunkt då Afghanistans framtidsutsikter, vare sig de är positiva eller negativa, kommer att fastställas. Presidentvalet 2004 och parlamentsvalet 2005 ansågs vara viktiga vändpunkter. I februari 2007 menade ICOS (International Council on Security and Development) att södra Afghanistan stod inför ett vägskäl. I februari 2008 fastslog de att: '2008 är ett avgörande år i utvecklingen av den afghanska staten: situationen har nått ett klassiskt vägval.' FN:s generalsekreterare, Ban Ki Moon, och FN:s särskilda sändebud, Kai Eide, verkade gå i samma fälla (Moon: 'Vi står vid ett kritiskt vägskäl i våra ansträngningar i Afghanistan' och Eide 'Jag säger inte att de följande sex månaderna är avgörande, men de är väldigt viktiga... Ett unikt tillfälle.')

Det är uppenbarligen svårt att få en känsla för framtidsutsikterna under ett enda år. Under 2009 såg vi, på en och samma gång, en ny optimism efter det förnyade (och USA-ledda) internationella engagemanget, en betydande ökning av möjligheterna för och förtroendet hos talibanerna, ett väldigt förvirrat och felaktigt resultat i presidentvalet och ett flera månader långt avbrott då president Obama tänkte över sina valmöjligheter. Men en sak är säker – att ägna sig åt tal om vändpunkt, avgörande år och unika tillfälle är inte till någon hjälp. Detta speglar förmodligen snarare omvärldens önskan om snabba lösningar (och snabba utvägar) än en genomtänkt analys av det kommande året.

SÅ VAD HÄNDER 2010? Det har börjat med en storartad internationell konferens i London som gav ett avgörande uppsving – och ett givet fokus – för omvärlden och dess ansträngningar att utveckla sina planer, bistå med resurser och få saker att hända. Allt detta är dock förstärkt av känslan hos många analytiker och kommentatorer att detta kanske är sista chansen. Jag anser att förutsägelsen som fortfarande

bäst beskriver situationen uttrycktes av general David Petraeus:

Situationen kommer bli svårare innan den blir lättare (september 2008)

Omvärlden har traditionellt sett varit väldigt bra på att komma på idéer liksom insamlingar och förklarande meddelanden. Många sådana initiativ (och insamlingar) har dock kommit och gått (avvapna afghaner, bevapna afghaner, understödja polis, antidrogprogram, integrera talibanerna...) för att sedan försvinna i Afghanistans mångbottnade komplexitet. Internationell personal växlar snabbt i Afghanistan och då de lämnar landet tar de, med möda insamlad, kunskap, erfarenhet och information med sig. Nykomlingar tillbringar alltför lång tid på att lära gamla läxor snarare än att bygga på de framsteg som gjorts. Talibanerna lär sig naturligtvis snabbt och försvinner aldrig...

De kommande två eller tre åren kommer att utgöra en balansgång och vi måste vara försiktiga så vi inte blandar ihop "små framsteg" med "seger". Tävlingen kommer att stå mellan omvärldens uthållighet och talibanernas vilja att fortsätta strida. I detta sammanhang kommer 2010 bli ännu ett svårt, smärtsamt och osäkert år för Afghanistan. Resultaten av de ansträngningar som gjorts under året kommer inte att synas i slutet av 2010, utan kommer kanske märkas om två till tre år. Det är sant att det förnyade internationella beslutet – med USA i fronten, men med stöd från EU med dess nya handlingsplan och några enskilda europeiska länder – äntligen ger lite trovärdig anledning att vara op-

Nedan är listade några av de områden som vi noggrant måste följa de kommande åren.

timistisk. Efter åtta år är det dock lika rimligt att det nu är ”för mycket för sent”. **Omvärldens beslut** – Dödstalen har ökat sedan 2004. De kommer troligen bli betydligt högre än 2009 enligt de första indikationerna. icasualties.org räknade

året, men den viktiga ökning av civila hjälpen verkar bli svårare att bistå med. Ungefär 7000 icke-USA-ledda soldater (framförallt europeiska) är också utlovade, men mycket kring deras utplacering är ännu oklart. När kommer de, hur

till detta. Kombinationen av idéer som verkar föreslås i denna plan har man försökt sig på tidigare (PTS- och DDR-planerna, dvs planer för att stärka fred och avbeväpna och återanpassa stridande parter) men de har antingen misslyckats eller haft begränsad framgång. Afghaner är väldigt bra på att ta pengar från välmående grupper – jag misstänker därför att många stamledare kommer passa på att ytterst tillfälligt uppträda som talibaner. De små detaljerna i planen är osäkra, men den kommer tydligen att ledas av samma afghanska regering som skarpt kritiserades av omvärlden för inkompetens och bedrägeri. Hur kommer planen övervakas och vem kommer driva igenom den och hur? Kanske gör vi inte annat än skär ner upproret till en väldigt effektiv kärntrupp.

Pakistan – en avgörande faktor – men regeringen är återigen försvagad av intern oro och dras med en ineffektiv president i ledningen. Mycket hopp lades på den pakistanska armén, som man hoppades skulle kunna angripa de pakistanska talibanerna. Efter utdragna insatser sedan april 2009 har den pakistanska armén nyligen meddelat att man inte kommer att göra några offensiva insatser på sex till tolv månader. Detta kommer att tillåta talibanerna att omgruppera sig och säkerställa att nordvästra Pakistan förblir en fristad för rebeller.

Afghanistans regerings prestanda och sammansättning – Dessa har varit en källa till mycket kritik, särskilt mot slutet av 2009. Anklagelser om korruption, inkompetens och brist på kapacitet har riktats på både nationell och provinsieffektiv nivå. Bevis för dessa anklagelser fick man under den mycket bristfälliga processen kring presidentvalet. Omvärlden har understrukit vikten av att ge afghanerna själva makten att leda sitt land, men nu tycker att det är särskilt viktigt att snabbt öka kompetensen.

Utvecklingen av den afghanska armén och polisen – Bildandet av afghanska säkerhetsstyrkor ligger till grunden för

Foto: Rafaela Persson

Vi bör vara försiktiga så vi inte blandar ihop ”små framsteg” med ”seger”, menar **Tim Foxy**.

till 25 dödsfall inom ISAF-styrkorna i januari 2009, jämfört med 46 personer i januari 2010. En växande oro beträffande en långvarig militär insats syns i opinionsundersökningar i flera länder. Kanada har redan beslutat sig för att dra sig ur den militära insatsen, med början i år. Både Nederländerna och Danmark kommer förmodligen göra detsamma. En oförutsägbar händelse med många dödsfall kan få ett land eller en icke-statlig organisation att minska sin insats – eller t.o.m. dra sig ur totalt.

De rätta verktygen för jobbet – det finns många områden där planen är klar, men resurserna saknas. USA kommer förmodligen att hålla vad de lovat vad gäller att öka antalet stridande soldater under

många kommer de vara och vad kommer de få lov att göra när de väl anländer? I oktober förra året tillkännagav EU en ny handlingsplan för Afghanistan. Ännu har man dock inte kommit överens om hur den ska genomföras eller finansieras. FN är fortsatt underbemannade, liksom EUPOL i Afghanistan.

Att förhålla sig till talibanerna – Londonkonferensen tryckte på konceptet att bistå med miljoner dollar för att ”köpa loss” talibanska soldater som var mindre ideologiskt övertygade. Om det inte finns övertygande underrättelser och hemliga samtal som vi inte känner till som pekar på att talibanerna verkligen är trötta på att strida och vill lägga ner sina vapen, måste vi vara skeptiska

Foto: Rafaela Persson

de ansträngningar som gjorts för att låta afghanska myndigheter leda landet. Trots att armén verkar göra vissa framsteg ligger polisväsendet långt bakom. Kanske läggs för mycket vikt på enbart antal – att man bildar en stor armé och poliskår – snarare än på kompetens, trä-

ning och hållbarhet i en sådan styrka. Det finns en överhängande risk att vissa länder ser ett likhetstecken mellan att bilda en stor armé och ”en väg ut”

Takten och kvalitén i den afghanska valreformen – Bristerna och den uppenbara korruptionen i 2009 års val visar att en riktig reform är nödvändig, kanske genom en så långtgående åtgärd som att ändra grundlagen. Parlamentsvalet som ursprungligen skulle äga rum i maj 2010 har blivit försenade - något som har hänt alla afghanska val sedan 2004 – eftersom man fortfarande inte har fastställt reglerna. Om man inte tar tag i att reformera processen snart, kommer en försening enbart skjuta upp en bristande process.

Sammanfattningsvis måste vi under 2010 granska utvecklingen i Afghanistan med kritiska och vaksamma ögon.

Vi måste påminna oss om att saker regelmässigt tar längre tid än planerat i Afghanistan och att de första intrycken av en utveckling (bra eller dålig) kan vara vilseledande. Även om framsteg görs är de förmodligen bräckliga, bristande och lätta att upphäva. Slutligen måste vi, när vi närmar oss Barack Obamas deadline i juni 2011 gällande USA:s tillbakadragande av trupper och den på ett sätt viktigare 10-åriga minnesdagen av 11 september, akta oss för faran i för tidiga (och politiskt drivna) uttalanden om ”framgång”... 2010 borde vi få se Afghanistan på väg mot fred då man kommit över det värsta motståndet.

- ... Högsta prioritet är nu att placera ut tillräckliga styrkor...

NATO:s generalsekreterare Jaap de Hoop Scheffer, 2 februari, 2010.